

GASILLEC

Letnik XXXVIII.

Glasilo »Gasilske zajednice za Dravsko banovino«

Izhaja vsak mesec. / Posamezna številka 2.50 Din, za inozemstvo 3 Din.
V »Zajednici« združene gasilske čete dobijo po en izvod »Gasilca« brezplačno.

V Ljubljani, dne 20. aprila 1934. ● Številka 4.

Starešina gasilskega saveza kraljevine Jugoslavije tov. Turk Josip

Že v zadnji številki smo hoteli objaviti za nas, slovenske gasilce, veselo vest, da je bil imenovan za starešino gasilskega saveza zajedniški predsednik tovariš Turk Josip, a le pomota v ureditvi lista je to preprečila. Z imenovanjem tov. Turka za starešino se je izpolnila slovenskemu gasilstvu ne le želja, temveč se je od oblasti javno priznalo, da je gasilstvo v Dravski banovini ne le po številu, temveč tudi organizatorično na vodilnem mestu. S tov. Turkom smo dobili na čelo državne organizacije moža, ki mu je gasilstvo pri srcu, ki bo s svojim iniciativnim delom dvignil ugled gasilstva doma in v inozemstvu. Čaka ga še mnogo težkega in naporenega dela, da izvrši reorganizacijo našega gasilstva po intencijah zakona in naše nacionalne vlade.

Tov. Turk je stal vedno v prvih vrstah nacionalnih bojevnikov in prav so storile oblasti, da so ga postavile na čelo naše organizacije. S svojimi dolgoletnimi izkušnjami na polju gasilstva, na polju nacionalnega gospodarstva bo lahko ustvarjal in dvignil gasilstvo na stopnjo, ki jo hočemo vedno doseči, stopnjo našega nesebičnega dela za bližnjega trpečega, za državo in narod. Tovariš Turk bo skušal uveljaviti in prepričan sem, da bo tudi uveljavil ideale, ki jih gasilci vedno in vedno širimo in po njih delujemo.

Gasilstvo ne pozna zaprek, udeležuje se povsod in pomaga zidati gospodarsko učvrstitev naroda. Nesebično dela gasilstvo in ne vpraša, kdo in kaj gori, temveč vidi le goreči element. Baš v zadnjem času je pokazalo gasilstvo na večjih krajih, da te svoje ideale ne le širi v svojih spisih, temveč jih tudi dejansko vrši. Ni še dolgo, ko so gasilci z nevarnostjo za svoje lastno življenje rešili iz gorečih stavb ljudi, ki so bili pri tem poškodovani telesno in materialno. Ni še dolgo, ko je moral gasilec v groznih mukah umreti, ker je bil poškodovan pri požaru. To je naša prostovoljna prevzeta dolžnost, to so naši višji ideali, ki jih bo tudi tov. Turk kot starešina uveljavljal v javnosti in v uradih. Ne morem si kaj, da ne vprašam sedaj, kje so bili ob teh nesrečah tisti, ki gasilca le zasmehujejo, a ko dela in trpi, ga ne vidijo.

Pa ne le pomoč ponesrečencem v sili smo si nadeli kot nalogo na naš prapor, visoko hočemo dvigniti v našem članstvu ljubezen do kralja, naše nacionalne države, do naše grude, da bo končno Slovenec srečen in gospodar na vsej svoji zemlji. In kot propagatorja teh idealov pozdravljam našega novega starešino tov. Turka, želeč mu pač v imenu vsega gasilstva Dravske banovine mnogo uspeha pri tem lepem delu. Mi smo s Teboj! Živel tov. Turk!

šega novega starešino tov. Turka, želeč mu pač v imenu vsega gasilstva Dravske banovine mnogo uspeha pri tem lepem delu. Mi smo s Teboj! Živel tov. Turk!

Službene vesti starešinstva Gasilske zajednice za Dravsko banovino

PREDSEDSTVENE VESTI.

Gasilski savez nam sporoča:

1. Savez osiguravajućih društava u Jugoslaviji pritužio se ministarstvu fizičkog vaspitanja naroda, da nekoje naše dobrovoljne i gradske vatrogasne čete traže od pojedinih osiguravajućih društava, da im pošlju dobrovoljne priloge za

njihove fondove ili prilikom zabava i svečanosti. Sem toga neke vatrogasne čete zahtevaju, da im se naknadi požarom pričinjena šteta na spravama i priboru za gašenje, a neke traže i naknadu efektivnih troškova.

Ministarstvo fizičkog vaspitanja naroda skrenulo je pažnju ovom Savezu, da je potrebno izdati naređenje od strane Saveza svima našim područnim organizacijama, da se sa slič-

nim traženjima u buduče ne obračaju osiguravajućim društvima, jer sa stupanjem na snagu Zakona o organizaciji vatrogasstva precizirana su prava vatrogasnih organizacija, a osiguravajućim društvima određena je dužnost plaćanja 6% od premija na osiguranje protiv požara.

2. Pošto do sada i pored velikog nastojanja ovog Saveza nije propisana Uredba koja bi regulisala povlastice za vožnju vatrogasaca i članova uprave, a koju predvideva § 95 zakona o organizaciji vatrogasstva, saopštavamo svima bratskim zajednicama, da se prilikom održavanja sednica Središnjeg odbora obrate pravovremeno na Savez radi 50% povlastice u vožnji.

Potrebno je navesti imena oseba koje potuju na sednicu i njihovu polaznu željezničku stanicu, kao i tačan datum sednice.

Pošto je Savez uspeo, da isposluje nekim bratskim zajednicama spomenute povlastice, saopštavamo Vam to radi znanja i upravljanja.

3. U vezi akta bratske zajednice Br. 649 od 18. marta o. g. u pogledu intervencije kod Ministarstva finansije radi oprosta od plaćanja trošarine na bencin upotrebljen u vatrogasne svrhe, odgovaramo bratskoj zajednici sledeće:

Ovaj savez je već ranije preduzeo preko nadležnog Ministarstva potrebne korake, kako bi se po toj stvari došlo do povoljnog rešenja. Na našu predstavku nismo do danas dobili nikakvog odgovora.

Poznato nam je samo, da su neke vatrogasne čete uspele, da dobiju to oslobođenje od svojih Finansijskih direkcija, a na osnovu čl. 111 Trošarinskog pravilnika.

Zbog toga bi bilo dobro, da se vatrogasne čete Vaše banovine obrate sa takvim molbama nadležnoj Finansijskoj direkciji, da bi se videlo, kakvo je njeno gledište po tom pitanju.

Molimo Vas, da po prednjem postupite i da nas o rezultatu izvestite!

Svoječasna objava u »Gasilecu« se je nanašala na »Vatrogasni Vestnik«, dočim nimamo od naše finansijske direkcije še nobene pozitivne rešitve.

Opomba uredništva: Nekaterе gasilske čete pljuške gasilske župe so dobile rešitve, da se na podlagi rešenja finansijskog zakona ne more dovoliti trošarine prostega bencina za pogon gasilskih avtomobilov. Vse čete naj ponovijo svoje prošnje ter prosijo za trošarine prosti bencin za pogon motornih brizgaln.

Vatrogasni savez kraljevine Jugoslavije nam je naročil obvestiti čim prej vse župe in čete o nastopnem:

1.

Sprejem inozemskih Slovanov

med članstvo prostovoljnih gasilskih čet je odslej dosegljiv samo s posebno kolkovano prošnjo.

2.

Oprostitev taks za vloge ukinjena.

Vse vloge na drž. upravne oblasti se morajo počenši s 30. aprilom t. l. taksirati s kolekom Din 5—, priloge z Din 2— in za rešenje pa priložiti kolek za Din 20—.

3.

Uniformiranje.

Z izmenjavo distinkcij na uniformah je treba še počakati do izgotovitve slik, klišejev in črtežev ter naročil potrebnih opremljenih predmetov iz tu- in inozemstva.

4.

Odlikovanja gasilstva.

Za enoten poslopek pri predlogih za odlikovanja za služnih gasilcev so predpisane od saveza posebne vprašalne pole z navodilom za župe in zajednice.

S posebnimi okrožnicami bodo župne uprave seznanile o prednjem vse čete v svojem področju.

»SAMOPOMOČ«.

V času od 1. januarja do 31. marca 1934 so bile izplačane posmrtnine po umrlih članih »Samopomoči«, in sicer:

372. Stuppiš Maks, Črna pri Prevaljah, star 45 let,	Din 2.000 —
373. Pusovnik Jos'p, Laško, star 66 let	„ 2.000 —
374. Kranjc Karl, Vojnik, star 34 let	„ 2.000 —
375. Jan Robert, Arja vas, star 54 let	„ 2.000 —
376. Kovač Karl, Vuhred, star 28 let	„ 2.000 —
377. Gostič Valentin, Brdo pri Lukovici, star 75 let	„ 2.000 —
378. Potočnik Mirko, Ormož, star 46 let	„ 2.000 —
379. Gantar Janez, Trata-Gorenja vas, star 74 let	„ 2.000 —
380. Jurjevec Franc, Moravče, star 45 let	„ 2.000 —
381. Cokl Ignacij, Sv. Marjeta niže Ptuja, star 54 let	„ 2.000 —
382. Walland Hugo, Loče pri Poljčanah, star 39 let	„ 2.000 —
383. Zagožen Ivan, Šmartno ob Dreti, star 40 let	„ 2.000 —
384. Sorčan Ivan, Hrastnik, star 80 let	„ 2.000 —
385. Krštinc Jakob, Dragomlja vas, star 75 let	„ 2.000 —
386. Kramar Tomaž, Melika, star 64 let	„ 2.000 —
387. Oman Franc, Stražišče pri Kranju, star 38 let	„ 2.000 —

Vsega Din 32.000—

pristevši doslej že izplačanih

1.002.151—

je torej za 387 posmrtnin izdanih

Din 1.034.151—

O vzrokih požara

Nadaljevanje.

Poznamo polno vrsto vnetljivih plinov, par in raznih vrst prahu.

Za eksplozijo plinov, par in prahu je predvsem potrebno: mešanje z zrakom in možnost vžigalnega plamena.

V obratih, kjer se obdeluje celuloz in elektron, v tovarnah za izdelavo gumijastih plaščev, kemičnih pralnicah, avtomobilskih garažah, akumulatorskih prostorih, je navzočnost eksplozivnih par dokazana in obstoja radi tega stalna eksplozivna nevarnost. V mlinih je zelo nevaren prah nasičen z moko.

Kaučukasti ovratniki so često pozročili požar v prodajalnicah, kjer jih prodajajo.

Eksplozije pri pečeh povzročijo le malokdaj požar in to le tedaj, ako so peči napolnjene z lahko vnetljivimi predmeti. Peči, ki se kurijo le z drvmi, eksplodirajo le redko. Zelene butare, mokre trske, lub, povzročijo lahko eksplozije, ki pa ne goré, temveč se le kadijo in pari.

Parna kurjava ni tako nedolžna posebno v obratih, kjer se izdeluje celuloz in so že nastali požari, kojih vzrok je bila centralna kurjava. Opozorjamo na zelo nevarne filme v kinogledališčih.

Kurjava z rjavim premogom in briketi povzroči često-krat eksplozije v pečeh, črni premog malokdaj, koks in antracit pa le redko.

Često so vzrok požarov sončna toplota in sončni žarki.

Čeprav nam sonce svoje toplotne in svetlobne žarke pošilja preko 180.000.000 km daleč, vendar lahko pod gotovimi okolnostmi sončni žarki povzročijo toliko vročine, da nastane požar.

Pri tem pridejo v poštev le takšna telesa, ki ob segrevanju po sončnih žarkih:

- a) toploto sončnih žarkov propuščajo;
- b) toploto sončnih žarkov zbirajo v eni točki (žarišče);
- c) toploto teh žarkov kopičijo in zadržujejo;
- č) se po sončnih žarkih odnosno svetlobi direktno vna- mejo;
- d) pline in pare razvijajo ali njeno plinsko ali tekočo obliko tako razširijo, da eksplodirajo njih posode.

Svetlobo in sončno toploto lahko propuščajoče tvarine so: kamena sol, brezbarvno steklo in druge. Malo topleje propuščajo led, črno steklo, galun in druge.

Vsi stekleni predmeti, ki imajo lastnost zbiralnih in konveksnih leč, to je, da zbirajo sončne žarke v žarišču, so lahko vzrok požara, ako se nahajajo v žarišču lahko vnetljivi predmeti, akkor: slama, krma, trske, vžigalna sredstva itd.

Kot konveksne leče učinkujejo: prazne ali polne steklenice, steklene kroglice, ogledala, leče očal s konveksno obliko, leče optičnih in fotografskih aparatov, steklena opeka in šipe, zadnji dve, ako imata v sebi zračne mehurje.

Naj omenim nekatere primere takšnih zažigov:

Očala na oknu so povzročila požar, ker so delovala kakor vžigalno steklo.

Na nekem parniku je nastal v kajuti ogenj, ker je steklo na njej zbiralo sončne žarke.

Na oknu stoječe ogledalo za britje je vžgalo zastore in povzročilo sobni požar.

Tako bi še lahko omenil nebroj sličnih primerov.

V listih smo pred leti čitali, da je izbruhnil nekega leta meseca januarja požar, ki je nastal na ta način, da so šli sončni žarki skozi z vodo napolnjeno steklenico in zažgali zastore.

Tako steklenico lahko tudi uporabi požigalec, ki se je dolgo pred izbruhom ognja oddaljil.

Volneno klobučevino in vlaknato blago, kakor seno, slama, stelja, drva, juta, volna v suhem stanju, lahko sprejmejo veliko množino toplote v streho, ki je izpostavljena soncu.

Čeravno tako nakopičenje toplote ne povzroči direktno ognja, pa zadostuje le najmanjša iskra iz dimnika, lokomotive, da streho takoj vžge.

Imamo množino predmetov in plinov, ki se vžgó po obsevanju sonca, odnosno eksplodirajo.

Ako obseva sonce posode, napolnjene z etrom, acetonom, žveplenim ogljikom, terom, bencinom, mineralnimi olji, svetilnimi olji, lahko te posode zaradi nastanka velikih množin plinov eksplodirajo s hudimi posledicami.

Samovžigi kot vzroki požara so redki...

Samovžigom so izpostavljene te-le tvarine, ki so nakopičene v velikih, še mokrih množinah: trava, detelja, seno, slama, bilke, žitarice, kuruznica.

Tudi gnojila, umetna gnojila in hlevski gnoj imajo to lastnost, da proizvajajo zelo visoke stopinje toplote, obstoja torej možnost samovžiga.

Sveže žgano apno za gnojenje se lahko po povlažitvi segreje od petsto do osemsto stopinj, da celo žareče postane in zažge les, krmo, slamo in drugo. Izmed hlevskega gnoja se močno segreje konjski, kozji, ovčji in perutninski gnoj. Ako se pa sam vžge, ni znano. Na vsak način močno segret lahko gori.

Oljnat cunj, mastno vlakno in tkanine, kakor volna, bombaževina, svila, predivo, tulje, cunje za snaženje, stare vrvi, perilo, obleka in odpadki teh predmetov se močno segrejejo in se hitro za tem vnamejo, če so napojene s kakšnim rastlinskim oljem, mastjo, firnežem, živalsko mastjo ali z oljem.

Čim bolj sta olje in mast žarka, tem hitreje nastopi samovžig.

Vnetje nastopi ob ugodnih prilikah, če so izpostavljene soncu, že v eni uri, nastopi pa lahko v 6, 12, 24 urah ali pa še v nekaj dneh.

Gorivo, posebno rjavi in črni premog, briketi, se vžgejo le tedaj, če so nakopičeni v velikih množinah, ni pa še znan primer, da bi se koks ali antracit sama užgala.

Mnogo je kemičnih tvarin, večinoma v tekočem stanju, ki se same vžgo, kakor hitro pridejo v dotiko z zrakom. Te tvarine pridejo kot vzrok požara le redkokedaj v poštev.

Nemogoče se nam zdi, da povlažene tvarine povzročijo ogenj, je pa vendar dejstvo, da sta vlaga in mokrota temu vzrok.

Fosforkalcij razvija z vodo takozvani fosforov vodik, ki se sam vžge.

Rudnine kalij in rubidij vzplamtijo takoj, če jih polijemo z vodo, ravno tako gori natrij, če ga pomotamo v pivnik in vržemo na vodo. Ako žareče železo spravimo v dotiko z majhno množino vode ali vodenih hlapov, povzročijo ti tvor-

tev gorečega pokalnega plina. Zareči železni deli lahko povzročijo eksplozije, če jih poškopimo pri ognju.

Tudi elektrika pride v gotovih primerih v poštev kot povzročiteljica požara.

Kakor ogenj svojo moč, tako lahko izgubi elektrika svojo energijo, če jih človek ne obvlada popolnoma.

Pomanjkljivi električni vodi so mnogokrat vzrok kratkega stika.

Kratek stik nastopi, če prestopi električni tok predčasno vod in preide na zanj neprimeren vod ter ga zažari. Možen je tudi svetilni lok, ako se pretrga električni vod; tudi ta lahko povzroči požar. Pravilna izolacija in vložene varovalke preprečijo vsak kratek stik.

Pri mnogih požarih se neopravičeno smatra kratek stik kot povzročitelj požara, če se ne more dognati pravega vzroka.

Če je strela vzrok požara, se to pri pravočasni preiskavi lahko dožene.

Skoraj vedno si poišče strela pot k zemlji skozi najvišja mesta stavbe.

Okraski slemen, strešne in odtočne cevi, dimniki, nadstrešni stolpiči, drogovi za zastave in nastreški so večinoma točke za tresk ali udar. Te udarne točke lahko določimo na podlagi poškodb, kakor: razcepljenje lesa, raztopljene žice, ali kovine, razdrapan zid ali omet itd.

Če si poišče strela pot skozi dimnik, nam to kažejo oblaki saj in prahu, kakor tudi poškodovane dimne cevi in peči. V hiši čutimo močen duh po žveplu.

Muhe strele so nepreračunljive, ker nikoli ne velja pravilo, da mora udariti na najvišjem mestu stavbe, strela si lahko poišče čisto drugo pot. Strela tudi vedno ne vžge. Lahko pa gre skozi najvišja nadstropja, pa vžge šele v pritličju, če naleti na lahko vnetljive snovi. Znan je primer, da je strela oprasnila smodnik, pa ga ni vžgala.

Omenim naj, da ista strela lahko na večih mestih vžge, torej so stranski požari mogoči. O znakih bliska, kakor o različnih strelovodih ne bom govoril.

Tudi živali, kakor ljudje lahko povzročijo nehote požar. Mačke in psi sami sebi prepuščeni lahko pri igranju prevrnejo goreče svetiljke ali sveče. Zgodilo se je že, da so se mačke ležale ob vroči peči ali žerjavici vžgale ter goreče zbežale in tako zanetile požar.

V predilnicah so že žuželke povzročile požar, ako so prišle, ko so hotele odnesti mastno volno, pri svojem letu preblizu luči ter spustile gorečo volno. Golobi in kuretna, ki pri požarih lete v ogenj, se zažgo in iščejo goreči varstva pod drugim krovom in tako povzročijo nov požar.

Vzroki požigov v stanovanjskih prostorih se lahko po večini doženejo.

Omenim nekatere primere, ki v spalnih ali stanovanjskih sobah povzročijo požar.

Če žareče peči založimo z drvami ali s perilom.

Eksplozije v pečeh, povzročene po vlažnem kurivu, ali sveža smolnata drva, kjer tvorijo smole pare in te povzročijo eksplozije.

Pečna vratca, ki se slabo zapirajo.

Največ pečnih požarov pa nastane zaradi polivanja drv s petrolejem, špiritom, mastjo, oljem in bencinom.

Večinoma so temu krivi otroci ali ženske, ki vkljub mnogim opozorilom in groznim opeklina ne morejo opustiti te grde navade. V neki državi ubije ali pa pohabi ta razvada letno do 200 ljudi.

Brez nadzorstva doma puščeni otroci so povzročili že marsikateri požar.

Goreče svetiljke, samovari in škarje za onduliranje povzročijo čisto požare. Grda razvada je tudi dopolnjevanje gorečih svetilk, kar je povzročilo že marsikatero nesrečo. Prav tako tudi pranje rokavic z bencinom.

Omeniti moramo tudi likalnike napolnjene z žerjavico.

Električni likalniki lahko postanejo zelo nevarni.

Koliko požarov povzročijo božična drevesca! Velikonočno streljanje povzroči letno mnogo požarov. Grda razvada, čitanje in kajenje v postelji, je bila že mnogokrat vzrok požara.

Vzroki požarov v hišah in dvorih so tako pogosti, da bi lahko dneve in dneve o njih pripovedoval.

Ing. Dolenc Fran, inšpektor Gasilske zajednice za dravsko banovino:

Osnovni pojmi kemije in fizike za gasilce

Kot v vsaki stroki, tako je tudi v gasilstvu posebno važna strokovna izobrazba. Tega so se dobro zavedali naši odločilni faktorji, ki so z zakonom o organizaciji gasilstva v § 72. predvideli za vse funkcionarje izpite. Moderna gasilska tehnika zahteva od gasilca zlasti pa od poveljnikov in gasilskih častnikov precej strokovnega znanja. Dober gasilec mora biti v svoji stroki izobražen teoretično in praktično. Posebno v mestih, kjer je razvita industrija, je možno, da pride do najrazličnejših požarov. Nepravilno gašenje v mnogih slučajih ni samo brezuspešno, temveč lahko povzroči še veliko materialno škodo in spravlja gasilca v življenjsko nevarnost.

Praktično izobrazbo si pridobi gasilec z dolgoletnimi izkušnjami pri vajah in požarih, dočim ga teoretično izobražujejo za njegov poklic predavanja, tečaji in čitanje strokovnih knjig in časopisov. Za poslednje pa mora zopet imeti malo preizobrazbe za lažje razumevanje najosnovnejših pojmov. V naslednjem hočem podati nekaj osnovnih pojmov, ki jih rabi gasilec iz kemije in fizike.

V fiziko spadajo takšni pojavi, pri katerih se spreminjajo samo gotove lastnosti telesa, snov telesa se pa ne spremeni. Pojavi, pri katerih se spreminja snov kot taka, pa spadajo v kemijo. Potemtakem so pri požaru za gasilca najvažnejši kemijski pojavi, ker je gorenje zaradi spremembe snovi kemijski pojav.

V glavnem se suče delovanje gasilca predvsem okoli pojmov ogenj in voda. Zaradi lažjega razumevanja pričnemo z vodo. Čista voda ima te-le fizikalne lastnosti: Je brez barve, duha in okusa. Na mrazu zmrzne, t. j. izpremeni svoje stanje iz tekočega v trdno (led). V vročini pa zavre in se spremeni v plinasto stanje (para). 1 dm³, oziroma 1 liter, kar je isto, tehta 1 kg.

V kemijskem oziru je voda spojina kisika z vodikom. To sta dva plina, ki se kemijsko ne dasta več razkrojiti, zato pravimo takim snovem prvine ali elementi. Dva ali več elementov med seboj kemijsko zvezanih pa tvorijo spojino.

Kisik je med vsemi elementi na naši zemlji najbolj razširjen. V zraku ga je 23 %; kemijsko vezanega z drugimi elementi ga je eno polovico zemeljske skorje. Kisik je človeku in živalim neobhodno potreben; brez njega ne morejo dihati in ne živeti. Vsako spajanje s kisikom imenujemo oksidacijo ali gorenje. Brez kisika ni gorenja, brez njega ni ognja. To mora vedeti vsak gasilec in to je tudi osnova v gasilni tehniki. Od vsake posamezne snovi zavisi, kako se vrši njeno spajanje s kisikom. Pri nekaterih gre to hitro, pri drugih počasi; nekatere se spajajo z njim že ob navadni toploti, druge je zopet treba močno segreti, da se s kisikom spoje. Fosfor se že ob navadni toploti vžge na zraku! Važno je tudi, da se vrši spajanje hitreje, če je kisik stisnjen (komprimiran) ali pa celo v tekočem stanju. V tem pogledu je zelo nevarna mast pa tudi razna olja, ki morejo v dotiku s komprimiranim kisikom celo eksplodirati. Posode polnjene s stisnjenim kisikom in njih ventile moramo skrbno čistiti, da niso mastne. Tesnila naj bodo iz ebonita ali fibra. Kisik sam ne gori!

Vodik je ravnotako kot kisik plin in je mnogo lažji od zraka, zato ga tudi rabijo za polnjenje balonov. Gori z brezbarvnim, zelo vročim plamenom. S kisikom zmešan tvori takozvani pokalni plin, ki rad eksplodira. Pri gorenju vodika (t. j. pri spajanju s kisikom) se tvori voda.

Ogljik vsebujejo skoro vse snovi, ki gorijo. Čisti ogljik so saje. Dober premog vsebuje preko 80 % ogljika, les 40 %, lesno oglje 93 %, bencin 84 %. S kisikom se spaja v ogljikov enokis (monoksid) zelo strupen plin, ki se pa z nadaljnjo količino kisika spoji v ogljikov dvokis, napačno imenovano ogljikovo kislino. Pri vsakem gorenju, kjer gori ogljik, je končni produkt plin ogljikov dvokis.

Ogenj je vsako spajanje kake snovi s kisikom s pojavom plamena. Za gorenje je neobhodno potrebno: 1. Dovoljna količina kisika, odnosno zraka; 2. Potrebna višina toplote. Le tedaj, če sta dana oba pogoja, more kakšna snov goreti. Imamo pa zopet dvoje vrst snovi in sicer takšne, ki se spajajo s kisikom in pa takšne, ki se ne spajajo in potemtakem ne morejo goreti. Prve so vnetljive ali gorljive, druge pa negorljive. Gorenje v ožjem smislu je samo gorenje s plamenom. Poleg tega poznamo še pooglenenje, tlenje in žarenje.

Pooglenenje nastopi tedaj, če je telo, ki vsebuje ogljik, sicer dovolj segreto, nima pa na razpolago kisika, da bi pričelo goreti. Primer: Dobivanje lesnega oglja v kopah.

Tlenje je že pričetek gorenja. Snov se prične razkrajati in tvori pri tem pline; če pridejo tleča telesa v dotik z večjo količino zraka, nastane plamen. Primer: Tleča trska se v čistem kisiku takoj vname. Če pihamo v žerjavico, nastane kmalu ogenj.

Žarenje imamo navadno pri kovinah, ki ne razpadajo v gorljive pline, enako pri negorljivih snoveh, če jih močno segrevamo.

Plamen je goreč plin. S plamenom morejo goreti samo snovi, ki se pri višji toploti razkrajajo v pline; ti plini nastanejo iz ogljika in vodika, ki se nahaja v snovi. Pri spajanju s kisikom nastane plamen. Če vržemo v razbeljeno peč kos oglja ali premoga, bo najprej začel žareti. Pri tem se že prične spajanje ogljika s kisikom v ogljikov enokis (monoksid), ki izpušča nad žarečim ogljem in se takoj vname. Vrši se spajanje ogljikovega enokisa v ogljikov dvokis (dioksid) v obliki plamena.

Dim nastane, kadar se telo hitro razkrajajo zaradi visoke toplote, primanjkuje pa kisika, torej nepopolno gorenje. Istotako nastane dim, če pride plamen v dotiko z mrzlimi plastmi zraka in se hitro ohladi, tako da se zaradi prenizke toplote zopet ne vrši pravilno gorenje. V splošnem je dim pri pravilnem gorenju skoraj brezbarven, če gori ogljik, ker je ogljikov dvokis brez barve. Vodik zgori s kisikom v vodo, ki da dimu malo belkasto barvo vodne pare. Pri nepopolnem gorenju lesa je dim sivkast od tera ali celo črn od saj.

Oglejmo si kot primer bencinsko svetiljko! Če zapremo dotok zraka in jo prižgemo, gori bencin s svetlim plamenom. Svetloba plamena prihaja od žarečih kosčkov ogljika. Postavimo nad plamen mrzel krožnik. Krožnik počrni od saj, ki so neizgoreni delci ogljika. Dodajmo sedaj plamenu zraka. Čim več ga dodamo, tem bolj izgublja plamen barvo, zato pa pridobiva na vročini. Z večjo količino zraka nastopa popolnejše gorenje.

S pomočjo žarenja moremo približno ugotoviti višino toplote. Seveda točno to ni, ker temna snov preje pokaže žar, kot svetla. Ponoči tudi žarenje preje opazimo kot podnevi ali celo na soncu. Za prakso zadostuje naslednja lestvica:

Pričetek žarenja	500° C
Temnordeč žar	700° C
Črešnjevordeč žar	800—900° C
Svetlorumen žar	1000—1200° C
Bel žar	1200—1300° C
Bleščeč žar	nad 1300° C

Ogenj lahko nastane: 1. direktno od plamena ali iskre; 2. indirektno zaradi povišanja toplote; 3. zaradi kemijskih pojavov in 4. zaradi fizikalnih pojavov kot so trenje, električni kratek stik itd. Prav za prav sta poslednja dva vzroka t. j. kemijski in fizikalni pojavi, že zapopadana v prvih dveh, ker nastane pri njih ali direktno ogenj ali se pa zviša temperatura. Da se telo vname, mora biti segreto na gotovo višino toplote,

vzeto ono temperaturo, pri kateri se telo vname, ne da bi prišlo v dotik s plamenom ali z iskro. Vnetišča leže precej visoko:

Eter (žvepleni) 400° C.
Bencin 415° C.
Spirit 510° C.
Bencol 520° C.
Vodik 580° C.
Svetilni plin 600° C.

Temperatura, pri kateri pa telo gori, seveda pri dovoljni količini kisika, je gorišče. Če pade temperatura pod gorišče, telo ne more več goreti. Gorišče lesa je okrog 200°, nekateri avtorji pa trdijo celo, da nekaj nad 100°.

Šota 280°. Premog 320°.

Pri tekočinah imamo pa poleg teh dveh točk še eno, ki jo nazivamo plamenišče. To je ona stopinja toplote, pri kateri se vnamejo v dotiku z iskro ali plamenčkom hlapi, ki jih dotična tekočina izpuhčuje. Ta plamenišča leže zelo nizko, kar nam predločuje, kako so take tekočine ognju nevarne. Plamenišča nekaterih najvažnejših:

Spirit (čist) 15—20°
Eter, bencin 21°
Petrolej 21—28°
Spirit (60%) 27—30°
Terpentin 45—60°
Olje za vretena 140—200°
Transformator. olje 150°
Strojno olje 170—220°

Če se vnamejo tekočine, se ob tem tekočina vedno bolj segreva in izpuhčuje še več hlapov, zato se požar pojača.

Sa mo v ž i g i nastanejo navadno kot posledica kakšnih kemijskih pojavov. Navadno se pri tem tvori visoka toplota, zaradi katere se snov vžge. Znani so samovžigi premoga, mastnih krp, žagovine, moke, sena itd. Dalje se lahko vžgo razne kemikalije, če pridejo v dotik z drugimi. Zlasti nekatere vrste umetnih gnojil se s kislinami razkrajajo in ob tem tako ogrejejo, da nastane ogenj. Poznamo pa tudi slučaje, kjer se pri mešanju raznih kemikalij takoj pojavi ogenj. Kalijev klorat pomešan s sladkorjem in malo žveplene kisline se takoj vžge. Če vržemo kosček kalija ali natrija v vodo, nastane tudi ogenj. Beli fosfor se že na zraku sam od sebe vžge. Posledice fizikalnih pojavov, ki izzovejo ogenj, so lahko zvišanje temperature ali pa električna iskra. Pri vsakem močnejšem trenju se razvija toplota. Najnavadnejši primer je vžgalica, ki jo s trenjem vžgemo. Znani so tudi požari, ki nastanejo zaradi trenja ležajev. Dalje imamo eksplozivne snovi, ki se z udarcem ali s trenjem vžgo in zgore z veliko brzino. S trenjem se pa pod gotovimi pogoji vzbujata elektrika, električna iskra more potem zanetiti ogenj. Nevarne so pa zlasti iskre, ki nastanejo zaradi kratkega stika.

Gašenje.

Kot že preje omenjeno, je za gorenje potrebno dovoljna količina kisika in toplote. Če izostane eden od teh dveh činiteljev, ogenj ugasne. Gasilna tehnika obstoji torej v tem, da se odvzame goreči snovi 1. za gorenje potrebno toploto, 2. dotok zraka, odnosno kisika in 3. da se odstrani vnetljivi material. Temperaturo je treba znižati pod gorišče gorečega materiala in mu kolikor mogoče odvzeti za gorenje potreben kisik. Najboljše sredstvo za gašenje je v splošnem voda. Najhitreje pogasi ogenj, kadar ga poplavi, ker s tem onemogoči vsak dotok zraka. Dobro pa gasi tudi z odvzemanjem toplote goreči snovi. Za razumevanje tega dejstva moramo pač zopet malo poseči v fiziko. Višino toplote merimo v stopinjah in to navadno s Celzijevim toplomerom. Na tem termometru je zaznamovana ona stopinja toplote, pri kateri čista voda zamrzne na 0° (ledišče) in ona točka, pri kateri voda vre na 100° (vrelišče). Ostale stopinje so na skali enakomerno porazdeljene med 0° in 100° na 100 delov. Pri toplotnih pojavih pa imamo še drugo vrsto toplote, ki je ne moremo meriti s toplomerom, kakor ne moremo meriti razdalj s kilogrami, to je množina toplote. Množino toplote merimo v »kalorijah« (Kal.). Množina toplote, ki je potrebna, da se segreje en kg čiste vode od 14,5° C na 15,5° C, je ena kalorija. V splošnem pa smatramo eno kalorijo za ono množino toplote, ki je potrebna, da se segreje en liter (odnosno en kilogram) vode za

eno stopinjo Celzija. Če torej gasimo z vodo, ki ima n. pr. 15°, se bo voda na gorečem predmetu segrela do vrelišča. Ob tem se porabi za vsak liter vode 85 kal., ker je razlika od 100° do 15° = 85°. Vrzimo n. pr. v ogenj vedro vode, ki drži 12 l vode, ugrete na 8°. Da ta voda zavre, porabi: 100 manj 8 je 92 krat 12 je 1104 kal. Poleg že navedenega nas pa uči fizika, da se pri izparivanju kakšne tekočine tudi porabi gotova toplota. Tako so z raznimi poizkusi dognali, da znaša ta toplota, imenujemo jo izparilno, da pretvori 1 kg vode od 100° v paro od 100° 559 Kal. V prejšnjem primeru porabi torej 12 litrov vode od 8° za popolno izparitev 1104 in 539 Kal., kar znaša skupaj 1643 Kal. Naravno, da se goreče telo pri tem precej ohladi, če mu odtegnemo tolikšno količino toplote. Od vseh tekočin porabi za izparivanje največ voda, zato je v tem oziru najboljše gasilno sredstvo. Še bolje gasi voda, če pada na ogenj z velikim pritiskom, ker uduši plamen že s svojo mehanično silo. Kljub vsem prednostim ima pa tudi gašenje z vodo svojo slabo stran, seveda le v izvestnih primerih. Gašenje z vodo ni umestno:

1. Kadar gori bencin, bencol, razna mineralna in rastlinska olja, eter, aceton in druge lahke vnetljive tekočine, ki so lažje od vode in se z njo ne mešajo, oziroma slabo mešajo. V najskrajnejšem primeru, če ni pri rokah specialnih sredstev za gašenje, seveda koristi tudi voda. Nedopustno pa je gasiti z močnim curkom, ki bi gorečo tekočino razpršil še na večjo površino. Gasiti smemo le s široko odprtim posebnim ročnikom, ki razprši curek, da pada voda na ogenj v gostih najfinjših kapljicah. V novejšem času so v prometu posebni ustniki, ki jih lahko reguliramo, da dobimo curke vseh mogočih širin, od navadnega najmočnejšega, preko pršilca do dežnika s 160° razpetine. S pršilcem se gasi tudi goreč alkohol (špirit).

2. Kadar gorijo kovine kot magnezij in aluminij n. pr. v zažigalnih bombah. Gašenje nad 1000° razbeljenih kovin je nevarno, ker se nad to temperaturo voda že razkrajata v kisik in vodik. Vodik se takoj vname in gori, dočim kisik pospešuje gorenje. Še nevarnejše je pa brizganje vode v zgoraj omenjeni kovini, kadar gorita, ker brizga potem razbeljena kovina naokrog. Isto velja za vse raztopljene kovine.

3. Kadar gorijo kakšne električne inštalacije, ki so še pod tokom in zlasti če je ta pod visoko napetostjo. Voda provaja tok, ki more gasilca resno poškodovati in celo ubiti.

4. Kadar gori moker karbid, odnosno acetilen, ki se razvija iz karbida in vode. Jasno je, da se požar razširi, če polivamo karbid z vodo, ker se na ta način tvori še več acetilena.

5. Kadar gori poslopje, v katerem se nahaja parni kotel in je ta poln pare. Če zadene vodeni curek razbeljeno steno kotla, lahko ta počni in nastane eksplozija. Ne sme se torej brizgati preje, dokler se pare ne izpusti iz kotla.

To naj bi bilo par glavnih primerov, kdaj naj se ne gasi z vodo. Poleg teh se rabi voda tudi le v najskrajnejšem primeru, če bi se požara sicer ne moglo udušiti v stanovanjih z dragocenim pohištvo, skladiščih itd., kjer bi voda napravila več škode kot ogenj. V takih primerih naj se brizganje z vodo kolikor mogoče omeji. Dalje je treba biti previden pri požarih velikih količin oglja ali premoga. Včasih se pripeti, da se voda, ki pride na žareče oglje, koks ali premog, razkroji, kar pa povzroči še večji ogenj. To si moremo razlagati na ta način, kakor dobivajo industrijsko vodeni plin. V posebnih kotlih segrevajo koks ali premog, in ko že žari, spuste v kotel vodno paro. Ogljik se spoji s kisikom vode v ogljikov enokis, dočim se vodik oprosti. Tako imamo dva plina, ki sta gorljiva, ne glede na to, da je oglj. monoksid zelo strupen. Iz

Gašenje mineralnega olja s pršilcem

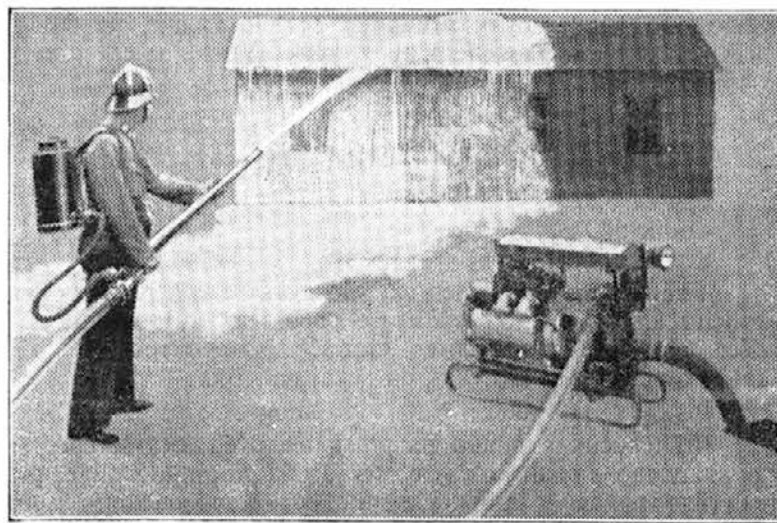
teh razlogov je priporočljivo, da se taki požari gase z več močnimi curki naenkrat, torej z veliko količino vode. Najbolje bi bilo žareč premog kar preplaviti z vodo.

Poleg vode uporablja moderna gasilna tehnika še nastopne snovi:

1. **Prašek.** Navadno se rabi natrijev bikarbonat (dvojno kisli natrij), ki ga v navadnem življenju poznamo pod imenom jedilna soda. V vročini se ta prašek razkaja in tvori ogljikov dvokis. Ogljikov dioksid je negorljiv in težji od zraka ter na ta način prepreči goreči snovi dostop kisika. Istotako prepreči dotok zraka že prašek sam pred razkrojem, po razkroju pa poleg oglj. dvokisa še raztopljeni preostanek. Ker pa veže le malo toplote in jo tako odvzema goreči snovi, je njegova gasilna zmožnost precej manjša od vode. Ogenj pogasi dobro le v tem primeru, če je posut po vsej površini goreče snovi. Dobro je uporaben za gašenje električnih požarov in gorečih mineralnih olj.

2. **Tetraklorogljik**, v praksi navadno »Tetra« imenovan, je negorljiva tekočina, ostrega duha, težja od vode (1 liter tehtja 1,6 kg) in ne provaja električnega toka. Njegova izparilna toplota je mala. Izborna služi gašenju gorečih električnih instalacij in je boljši od praška, ker ne pusti nobenega ostanka, temveč popolnoma izhlapi. Rabi se tudi v avtomatičnih gasilnih aparatih za gašenje gorečih avtomobilov. Ustnik na cevi takega aparata je plombiran. Plomba je iz posebne kovine, ki se topi pri gotovi temperaturi. Montiran je ob motorju avtomobila. Če se motor vžge, raztopi vročina plombo in aparat prične gasiti. Tetraklorogljik ima pa tudi svojo slabo stran. V vročini se razkaja in pod gotovimi pogoji tvori celo fosgen, ki je eden najstrupenejših plinov, kar so jih uporabljali v svetovni vojni. Že pri manjši toploti se razkaja v pare, ki povzročajo omotico. Za gašenje v zaprtih prostorih je potemtakem brez maske, ki varuje gasilca pred strupenimi plini in parami, neuporaben.

3. **Pena.** Gašenje s peno se je razvilo šele v zadnjih letih in mu razni gasilski strokovnjaki obetajo še veliko bodočnost. Na vsak način je od vseh gasilnih sredstev v splošnem še najboljše. Peno proizvajajo v posebnih aparatih z mešanjem raznih kemikalij (navadno saponin) z vodo in v nekaterih poleg tega še z zrakom. Pred vodo ima to prednost, da pokrije tudi strme površine in še celo strop in spodnje strani streh, kjer bi voda odtekla. Za gašenje gorečih mineralnih olj je tudi v večjem obsegu odlično sredstvo. Prilepi se na gladino goreče površine in onemogoči ogrevanje tekočine in tako tudi izparivanje vnetljivih hlapov. Na ta način mora plamen v

Aparat za gašenje s peno

najkrajšem času ugasniti. V prometu so najrazličnejše tipe ročnih aparatov, dalje manjših, ki se dajo vklopiti med cevi, po katerih teče voda iz črpalke, in pa večje, generatorje imenovane. Zelo uporabljivi so ti aparati, zlasti ročni za gašenje manjših sobnih požarov, ker pena ogenj hitro pogasi in sama ne napravi tolikšne škode, kot bi jo napravila za udušenje istega ognja potrebna količina vode.

4. **Plini.** Od plinov je najbolj v rabi za gašenje ognja ogljikov dvokis (napačno tudi ogljikova kislina imenovan). Sam po sebi le slabo deluje, ker ga močan ogenj hitro razpiha. Pač pa je dobro uporaben v zvezi z vodo. Tudi za ta primer je v prometu nešteto tip aparatov. Sploh se rabi oglj. dvokis v aparatih v ta namen, da povzra pritisk, zato potem iz njih brizga voda ali prašek v močnem curku. Nahaja se ponekod v močnih jeklenih posodah pod velikim pritiskom, v drugih se pa šele tvori, ko se spravi aparat v pogon. Navadno razvijajo oglj. dvokis iz natrijevega bikarbonata (sode) in kake kisline (solne ali žveplene).

5. **Sneg oglj. dvokisa** je podoben navadnemu snegu. Temperatura teh sneženih pahuljcev pa leži pri 79° pod ničlo. Poleg tega ne provaja elektrike. Zaradi nizke temperature pri izparivanju odvzame gorečemu telesu precej toplote in je zato boljši kot plinasti oglj. dvokis. V uporabi je navadno za gašenje električnih instalacij in gorečih tekočin.

Dopisi

Gasilska četa v Mostah pri Ljubljani. Dne 14. februarja 1934 nas je za vedno zapustil za našo četo nepozabni načelnik tov. Zupan Franc, ki je načeloval društvu 25 let. Bil je tudi načelnik ljubljanske gasilske župe. Pogreba se je udeležilo 24 čet s 350 gasilci bivše ljubljanske gasilske župe, pa tudi staršina tov. Josip Turk, župna načelnika Vrbinca in Grad.

11. marca je bil izredni občni zbor radi volitve novega načelnika. Izvoljen je bil za novega načelnika tov. Lenasi Avgust.

Gasilska četa Gornja Radgona. Prvočino za mesec julij določen delni zlet gasilske zajednice se je moral zaradi raznih zaprek preložiti na 5. avgust 1934. Prireditelj je važna in bo na skrajni točki severne meje. Vse gasilske čete bivše mariborske oblasti že danes pozivamo, da to prireditelj upoštevajo in ne prirejajo na ta dan svojih prireditev, zakaj dan je določen za manifestacijo vsega gasilstva v Gornji Radgoni.

Gasilska župa za srez Ptuj. Požarna statistika izkazuje v mesecu januarju na teritoriju župe le en požar, meseca februarja nobenega, a meseca marca že 5. Opasen je bil oni v Gerečji vasi, pri katerem sta se ponesrečila pri reševanju ljudi dva gasilca; žalibog sta v bolnici umrli rešeni ženski. Gasilca sta se pred kratkim vrnila iz bolnice. Katastrofalen požar je izbruhnil na velikonočni ponedeljek pozno zvečer v Markovcih, ki je uničil sedmim družinam vse; en gasilec pa se je ponesrečil smrtno. Pri tem požaru je delalo 7 ur 155 gasilcev

ter sta bili v akciji 2 motorni brizgalni in 5 ročnih. Članstvo se zaveda svoje, prostovoljno prevzete naloge ter je vedno na mestu, če ga kliče rog. Sedaj se je z nastalim toplim vremenom začelo tudi delo v gasilskih domovih, brizgalne se pregledujejo in gasilci okoli domov pridno vežbajo.

Gasilska četa Loče. Dne 13. t. m. smo spremili k zadnjemu počitku dolgoletnega člana in bivšega podnačelnika gasilske čete v Ločah tov. Hugo Wallanda.

Tovariša je kruta smrt iztrgala v najlepših in najdelavnejših letih svoji rodbini, četi in občinskemu odboru. Čez nekaj dni bi rajni praznoval pomenljive obletnice, a bolezen ga je spravila v posteljo in v teku enega tedna ga je rešila vseh pozemskih nadlog in skrbi — bridka smrt.

Dne 21. III. 1934 bi praznoval 40 letnico rojstva, 1. aprila svoj god, nekoliko pozneje 10letnico, ko si je izbral življenjsko družico, ki jo je zapustil z nedoletno hčerko. V tem času bi tudi obhajal 5 letnico, ko je samostojno zagospodaril v stari Wallandovi domačiji...

Ni bi mu bilo dano...

Kako priljubljen je bil pri ljudeh in tovariših, je pokazal njegov veličasten pogreb.

Gasilci bližnjih in daljnih društev so ga spremili na zadnji poti v velikem številu. Tudi zastopnik gasilske župe je dospel iz Celja.

Združeni pevski zbor pod vodstvom tov. gasilca mu je zapel v slovo dve žalostinki.

Predsednik domače gasilske čete se je poslovil ob odprtem grobu od rajnega tovariša...

Počivaj v miru!

Dne 16. marca t. l. je bila četa pozvana h gašenju in reševanju domačije pos. Franca Detičeka na Koblah v naši občini.

Po neprevidnosti se je vnelo gospodarsko poslopje. Blizu stoječe stanovanjske hiše in gospodarska poslopja so bila v skrajni nevarnosti.

V 10 minutah so bili gasilci na mestu, motorka je začela takoj delovati in z velikim naporom se je posrečilo obraniti sosednja poslopja ter pogasiti ogenj.

Vendar ima lastnik okrog 40.000 Din škode na strojih in raznem orodju, na senu in slami. Zavarovalnina pa znaša komaj 15.000 Din.

Da se je živad še pravočasno izgnala, gre zahvala občinskemu pisarju, ki je enoroč izganjal preplašeno živino in se znatno opekel.

Sum požiga je padel na 15 letnega pastirja, ki ga je deloma pred orožništvom priznal. Bil je sam doma z mladoletno hčerko in bolešno materjo, med tem, ko so bili vsi drugi na delu v gorici.

Program proslave dne 3. junija 1934 na Dovjem: Ob 10. uri dopoldne: svečan sprejem gasilnih čet na kolodvoru. Ob 11. uri blagoslovitev motorne brizgalne, nagovori, mimohod. Popoldne ob 13. uri: Skupna vaja po programu, ki ga sestavi župno načelstvo. Ob 15. uri, takoj po vaji: Velika javna tombola s prekrasnimi dobitki. Zvečer: veselica s plesom v gasilskem domu na Dovjem.

Četa bo eventualno spremembo programa še pravočasno javila. Vsa društva prosimo, da na ta dan ne prirejajo zabav ali kaj podobnega.

Književni pregled.

G. dr. Vlad. Murko je objavil v brošurici pod naslovom »Varčevanje — podlaga vsega gospodarstva«, predavanje za ljubljanski radio, dne 5. februarja 1934. To brošuro bi morali čitati in dobro proučiti vsi vlagatelji, da bi spoznali pravi položaj v denarnih zavodih in prenehali z nepotrebnim dviganjem hranilnih vlog in kopičenjem preobilne gotovine doma. Pisec dobro poudarja, da smo vsi navezani drug na drugega, razlaga namen varčevanja, posebno vzgojo mladine k varčevanju, pobija zmotno naziranje, da škoduje varčevanje potrošnji, ugotavlja jasno in odločno, da ni svrha prihranjenega denarja, da leži v blagajni, temveč, da oploja vse gospodarstvo, zlasti pa naj posreduje pri plačevanju obveznosti. Opisuje vse pridobitve, ki so se mogle ustvariti le po varčevanju. Zelo važno je poglavje, v katerem opisuje in pojasnjuje, da ni nelikvidnost denarnega zavoda istovetna z izgubami in navaja, da jamčijo za hranilne vloge pri regulativnih hranilnicah in

ostalih denarnih zavodih rezervni fondi, pri regulativnih hranilnicah še povrh občine, okraji ali banovine z vsem premoženjem in davčno močjo, pri posojilnicah neomejeno jamstvo članov, pri delniških bankah delniška glavnica. Pomemben je poziv, da se naj ne prodajajo vložne knjižice, ker se razmere na denarnem trgu boljšajo.

Pisec navaja na koncu brošure, da je v onih državah, kjer so bili vlagatelji najbolj vznemirjeni, država storila vse, kar je mogla, da omogoči popolno izplačevanje hranilnih vlog v hranilnicah in tudi v drugih zavodih. Tako so se z večjimi ali manjšimi žrtvami za dotične države (Nemčija, Amerika, Češkoslovaška, Francija, Avstrija) vlagatelji kmalu pomirili.

Pridružujemo se apelu na naše merodajne kroge, zlasti na Narodno banko, narodno skupščino, senat, ministrstvo financ in ministrstvo trgovine, da na podoben način brez žrtve zase podprejo hranilnice, ki kot institucije, ki služijo splošno koristnim namenom, zaslužijo vsestranske državne pomoči, saj je označil italijanski finančni strokovnjak Pantaleoni hranilnice za steber države. Zlasti opozarjamo na to slovenske ministre, poslance in senatorje, ki tako dobro poznajo pomen hranilnic iz svojega lastnega opazovanja in vedo, koliko so storile dobrega za naše gospodarstvo. Prosimo jih, da dosežejo pri Narodni banki čimvečje kredite za hranilnice, pa tudi druge denarne zavode, ki bodo lahko takoj ukiniteli vse omejitve.

Še je čas, da država stori korake v zaščito hranilnic, med drugim s sprejetjem toliko potrebnega zakona o hranilnicah. Vendar se ne moremo zanašati le na državno pomoč, temveč moramo sami pričeti z delom — širjenjem zaupanja v denarne zavode, ki so storili že toliko dobrega za gospodarstvo.

Čas je že, da se pričenja naša javnost zavedati, da je tudi njena naloga, da pridejo denarni zavodi iz stiske, pravi Trgovski list od 8. februarja t. l. »in da gre vsaka škodoželjnost na račun denarnih zavodov v resnici v škodo nas samih.« »Vsi brez izjeme bi se morali potruditi, da pomagamo denarnim zavodom, ker še le normalno delovanje denarnih zavodov bo normaliziralo razmere tudi na vseh drugih poljih.«

Zaupaj, pa ti bo pomagano!

Upoštevajo se naj ne samo hranilnice, ampak vsi denarni zavodi, ki trpe zaradi krize zaupanja.

Pravilno poudarja pisec, da se ne smemo zanašati le na državno pomoč, temveč moramo sami začeti z delom.

Brošura, ki jo je založila Zveza jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani, mora priti v vsako slovensko hišo, njena vsebina naj bo predmet poučnim predavanjem v posameznih društvih.

Knjižica se dobi pri »Zvezi jugoslovanskih hranilnic«, Prešernova ulica števil. 3.

Predpis

o uniformi in opremi članov gasilskih organizacij v kraljevini Jugoslaviji, predpisan na podlagi § 64, t. 4 zakona o organizaciji gasilstva

Potrjen z rešenjem g. ministra za telesno vzgojo naroda O. br. 1685 od 11. IV. 1934.

I.

Splošni predpisi.

Člen 1.

Vsi člani in uslužbenci gasilskih organizacij morajo v času, ko vrše svojo službo, nositi posebno uniformo s potrebnimi označkami, kakor to predpisuje ta predpis.

Člen 2.

Uniforma je delovna in svečana.

Člen 3.

Delovna uniforma je platnena, sivozelene ali suknena temnosive barve, a je obvezna za vse. Sestoji iz šlema (čelade), čepice, bluže, hlače, jahalnih ali dolgih, škornjev (čevljev), plašča in pasu.

Člen 4.

Svečana uniforma je suknena temnomodre barve. Sestoji iz: čepice, bluže, dolgih hlače, čevljev, plašča in pasu.

Člen 5.

Članice gasilskih čet ženskega spola (samaričanke) nosijo isto uniformo, ki je predpisana v členu 2., 3. in 4. tega predpisa za moške člane s to razliko, da na mesto dolgih in kratkih hlače nosijo krila, škornje ali čevlje.

Člen 6.

Na uniformah so znaki čina na obeh rokavih, a znaki ustanov, pri katerih se dotična služba opravlja, ali na katero se nanaša dotični čin, so tudi na ramenih.

Čini so označeni z zlatimi in srebrnimi, odnosno širšimi in ožjimi trakovi na rokavih, a ustanova, pri kateri se vrši služba, se označuje z rdečimi volnenimi, srebrnimi in zlatimi

vrvcami, ki so lahko enostavno položene ali prepletene. Širina srebrnih trakov je 5, a zlatih 5 in 12 mm.

Širina srebrnih in zlatih vrvic je pri častnikih in podčastnikih v četi 5, a pri častnikih v župi in zajednici ter savezu 2 mm.

Člen 7.

Gasilska uniforma ima znake, iz katerih je razvidno:

- položaj (častnik, podčastnik in gasilec);
- čin.

Člen 8.

Osebe, ki nosijo po tem predpisu uniforme, jo morajo vedno nositi popolno. Ne sme se nositi samo en del uniforme, a drugi del civilne obleke.

Uniforma mora biti vedno po predpisu, cela in čista.

Uniforma mora biti vedno popolno zapeta, a čepica na glavi ne sme biti niti postrani, niti nad čelom nazaj.

Člen 9.

Prepovedano je nositi uniformo, ki ne odgovarja tem predpisom. V kroju se ne smejo delati nobene izjeme, izdelavi obleke, kakor tudi ne v znakih.

Na civilni obleki se nosi na levem rokavu v gumbnici gasilski znak v miniaturni (zmanjšani obliki).

Člen 10.

Gasilskim častnikom izven vrste je dovoljeno nositi civilno obleko v svečanih in drugih prilikah, kjer javno nastopajo. V tem primeru morajo nositi na levi strani prsi gasilski znak s trakom državne zastave in z znakom svojega čina na traku v predpisani miniaturni (zmanjšani obliki).

Člen 11.

Osebe, ki prestopajo biti člani gasilske organizacije, ne smejo, tudi ako imajo lastno obleko, nositi na njej nobenih službenih gasilskih znakov. Isto tako je prepovedano nositi znake položaja ali čina, katerega nimajo.

Člen 12.

Nošnja uniforme.

Delovno uniformo nosimo pri delu, svečano pa v službenih opravilih, pri državnih in javnih praznikih in kadar se to odredi.

Nošnja uniforme v pisarni ni obvezna.

Nošnja uniforme izven službe je prepovedana.

II.

Oblika poedinih delov uniforme.

Člen 13.

Čepice.

Čepica je iz istega materiala in barve kakor obleka, angleškega kroja in oblike.

a) za častnike: podbradnik je iz trikratne po en milimeter široke prepletene zlate vrvce, ki je na krajih pričvrščen z enim gumbom iz žolte kovine z gasilskim znakom. Na prednjem delu čepice se nahaja zlatoizvezeni gasilski znak, ki sestoji iz štita eliptične oblike (kokarde) v državnih barvah, na katerem je jugoslovanski državni grb. Iz gornjega dela štita štrle dve prekržani sekirici, a iz spodnjega, ročaja teh sekiric. Na gornjem delu med sekiricami se nahaja gasilski šlem (čelada). Spodnja polovica štita je obkrožena z vencem lipovih listov. Višina gasilskega znaka je 75 mm, a širina 60 mm. Ob robu oglašja se nahaja 2 mm široki obrohek (paspulj) v barvi parol.

b) za podčastnike in gasilce: enako kakor pod a) samo s to razliko, da je pri podčastnikih gasilski znak iz posrebrene kovine, a podbradnik iz posrebrene vrvce; pri gasilcih je gasilski znak iz žolte kovine, a podbradnik iz vrvce v barvi čepice.

Mere (razmahi) poedinih delov čepice zavise od njene velikosti po priloženi tabli:

velikost čepice, števil.	širina traku (borte)	višina pred- njega dela	premer oglavja	širina senčni- ka v sredini
53	4,5	4,5	24	4
54	4,5	4,5	24	4
55	5	5	25	5
56	5	5	25	5
57	5	5	26	5
58	5	5	26	6
59	5	5	27	6
60	5	5	27	6

Člen 14.

Bluze.

Bluze so vojaškega kroja v dolžini do polovice dlani z dvojno prepognjenim (zavihanim) ovratnikom, na katerem so na obeh sprednjih straneh jasnordeči našitki (parole). Na prednjem delu našitkov se nahajata gasilska znaka, ki sta pri vseh častnikih izvezeni z zlatom, a pri podčastnikih in gasilcih iz žolte kovine. Našitki (parole) so trapezne oblike, dolžine 8 cm.

Naramnice so za starešinstvo in upravo gasilskega saveza iz treh po 2 mm širokih, ploščato prepletenih zlatih vrvic; za gasilske zajednice iz dveh, a za župne uprave iz ene, ravno tako 2 mm široke, ploščato prepletene vrvce. Za gasilce, podčastnike in častnike v četi so naramnice iz ene dvojno položene vrvce (dragonerja), ki je pri častnikih zlata, pri podčastnikih srebrna in pri gasilcih jasnordeča.

Na rokavih sta prišita na zunanji strani 8—10 cm od doljnega roba oznaka čina (funkcije), dolžine 10 cm po posebni tablici.

Osebe, ki zavzemajo več položajev v gasilstvu, nosijo oznake svojega najvišjega čina.

Na delovni bluzi se ne nosijo ne našitki (parole), ne obročki (paspuli).

Člen 15.

Hlače, dolge in jahalne.

Hlače so iz istega blaga in iste barve kot čepica in bluza. Na zunanji strani sta všita 2 mm široka obročka (paspuli) jasnordeče barve.

Hlače, dolge in jahalne, so enakega kroja za vse častnike, podčastnike in gasilce.

Na delovnih platnenih hlačah, dolgih in jahalnih, se ne nosijo obročki (paspuli).

Člen 16.

Čevlji.

Čevlji so črni, lahko so enostavni ali pa na povez. Čevlji za častnike so lahko napravljeni iz boksa, ševroa ali laka, a za podčastnike in gasilce so lahko tudi iz navadnega usnja.

Člen 17.

Škornji.

Škornji so navadnega kroja, a so lahko enaki kot pod členom 16.

Člen 18.

Plašč.

Plašč je napravljen iz sukna temnomodre barve navadnega oficirskega kroja, s to razliko, da so gumbi iz žolte kovine z gasilskim znakom. Vsi zunanji deli so obrobljeni z obšitkom (paspulom) jasnordeče barve. Na zavihanem ovratniku plašča sta spredaj prišita dva našitka (parole) jasnordeče barve z gasilskima gumboma.

Naramnice kakor značke činov so iste kakor na bluzi. Plašč nosijo samo častniki višjih gasilskih ustanov in to neobvezno.

Člen 19.

Zimski (kratki) plašč.

Zimski plašč je iz močnega sukna temnosive barve, a je lahko tudi usnjen v isti barvi, dolžine do kolen.

Člen 20.

Rokavice.

Rokavice so lahko usnjene ali pletene, za svečanosti bele, a za delo sive barve.

Člen 21.

Pas.

Častniški pas je izdelan iz kože temnožolte barve v širini 5 cm. Pas se zapenja z zapono, ki je iz bele kovinske ploščice, širine 6, a višine 5 cm; na njej je kovinski pozlačeni gasilski znak. Pas ima prekoramnik iz istega usnja v širini 25 cm, ki je pričvrščen (pripet) na pas na prednji in zadnji strani z okroglim obročkom (karikom). Na desni strani prsi se en del prekoramnika sestavlja z zapono iz žolte kovine po sliki.

Podčastniški in gasilski pas za svečano obleko je isti kot častniški, samo s to razliko, da se zapenja z navadno zapono.

Podčastniški in gasilski pas za delo je izdelan iz močne tkanine progasto črno-rdeče barve podložen z usnjem, s karabinom, s sekirico in ostalim priborom. Delovni pas ima prekoramnik kakor svečani.

Člen 22.

Ešarpa.

Ešarpa je svečani pas za častnike. Izdelana je iz srebrne tkanine v širini 5 cm; pretkana je z dvojnimi redom trobojnice modro-belo-rdeče. Vsaka trobojnica je široka 12 mm.

Osnovna srebrna polja so široka: zunanja 9, srednja 8 mm.

Trobojnice so pretkane s srebrnim vezivom v vidu navpičnih brazd širine in razdalje 2 mm.

Na enem koncu ešarpe je posrebrjena plošča, na kateri je na zunanji strani pričvrščen gasilski znak. Plošča je malo izbočena. Stranice so ji 60 mm široke in 55 mm visoke. Vogali so malo zaokroženi.

Plošča je tako napravljena, da se jo lahko sname z ešarpe. Na drugem kraju ešarpe se nahaja podolgasti posrebrjen obroček, ki se, kadar nosimo ešarpo, zapne na notranji strani plošče. Tudi se lahko kot plošča sname z ešarpe.

Ešarpa je podložena s suknom jasnordeče barve, ki je na obeh straneh ešarpe napuščena po celi dolžini kot obrobek (paspul) v širini 2 mm.

Člen 23.

Šlem (čelada).

Šlem je izdelan iz jeklene pločevine, pojačen podolgem in počez z rebri, podložen je s klobučevino in usnjeno podlogo, pobarvan in prevlečen je z zaščitno barvo in materialom proti električnemu toku.

Na prednji strani je okrašen z gasilskim znakom.

Poveljniški šlem je svetlejšje barve od ostalih, a oblike po sliki.

Člen 24.

Prehodne določbe.

S stopanjem v veljavo tega predpisa se morajo v roku 3 mesecev izmenjati vse označke činov (distinkcij), po preteku enega leta čepice, a v roku 5 let uniforme, predpisane s tem predpisom.

Novo osnovane čete so zaradi enoličnosti uniforme dolžne o priliki nabavk postopati takoj po teh predpisih.

Vse nabavke, ki se bodo vršile po uveljavljanju tega predpisa, se morajo vršiti po teh predpisih.

Člen 25.

Ta predpis je sprejet na seji uprave Vatrogasnega saveza kraljevine Jugoslavije, ki je zasedala 25., 26. in 27. marca 1934. leta, a stopa v veljavo z dnevom objave.

Tiskovine = Štampiljke

Znake za proslave in izlete

Najfinejše češke cevi
in vsakovrstno orodje

naročajte pri trdkli

Herman Zupan

Ljubljana, Mestni trg 9

Zahtevajte cenik!

2 + 2 = 5

Kdor tega ne verjame, naj vloži dvakrat po 2 dinarja na hranilno knjižico

Mestne hranilnice ljubljanske

in že po 5 letih bo imel pri 5% obrestovanju Din 5.10, po 20 letih pa Din 10.55

Vrnite denar

v domače denarne zavode, da bodo mogli z novimi krediti pobijati brezposelnost!

Popolna varnost,

ker za vloge Mestne hranilnice ljubljanske jamči Mestna občina ljubljanska.

Naprodaj!

Gasilska četa v Laškem
proda po nizki ceni

**voz z navijaki za
motorko in moštvo**

GASILSKKE ČETE, POZOR!

Preden si nabavite potrebne cevi,
Vas vljudno vabim, da si ogledate
mojo zalogo

NORMALNIH GASILSKIH CEVI

izdelke slovitih čeških tovarn, katere
ustrezajo vsem zahtevam!

IVAN N. ADAMIČ

LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA 31
MARIBOR, VETRINJSKA ULICA 20
CELJE, KRALJA PETRA CESTA 33

**UČITELJSKA TISKARNA
LJUBLJANA, FRANČIŠKANSKA UL. 6**

tiska vse za Vas
n. pr. društveno glasilo, tiskovine, pisemski papir, vabila, posetnice, letake, lepake, cenike, kataloge in še mnogo drugega

KNJIGARNA

**LJUBLJANA, FRANČIŠKANSKA UL. 6
MARIBOR, TYRŠEVA CESTA 44**

Ima bogato zalogo leposlovnih in strokovnih knjig za Vaše knjižnice in za Vašo osebno uporabo. Poleg slovenskih knjig ima tudi zalogo drugih slovanskih, francoskih, angleških in nemških knjig. — Revije, časopisi, znanstveni listi. — Velika zaloga slik.

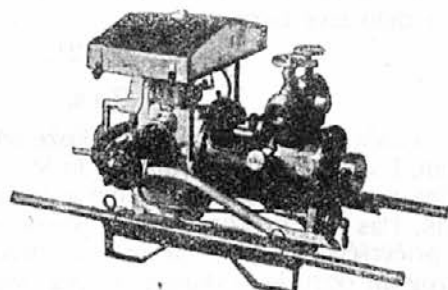
Pišite po kataloge in cenike!

Gasilskim četam dobavlja po najnižjih cenah:

Poset brezplačen!

Motorne brizgalne vseh vrst
Cevi, konopljene in gumijaste
Spojke, prehodnike in usisnike
Montira brizgalne na avtomobile
Pr evzema v popravilo brizgalne in orodje

Zahtevajte pojasnila in ponudbe!

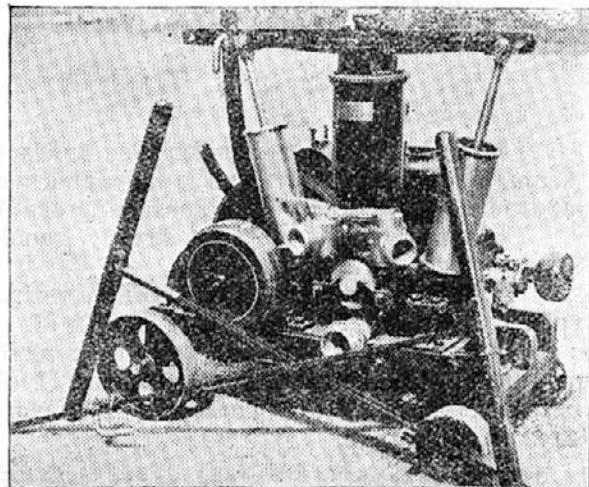
ANDREJ SUPAN

Ljubljana VII, Celovška cesta 50

Moj najnovejši kombinirani agregat na motorni pogon je patentiran v Jugoslaviji št. 10168. Ta agregat na dva curka, 1 meter dolg se lahko naloži na vsak avtomobil ali kmetijski voz. Na motorju je jermenica, ki lahko služi tudi za pogon gospodarskih strojev. Če bi slučajno odpovedal motor, se v 5 sekundah da prestaviti brizgalno na ročni in nasprotno zopet na motorni pogon ter se tako zamore gasiti neprekinjeno. S to preprosto kombinacijo lahko dela vsak kmetijski gasilec. Ta agregat stane samo Din 28.000—

JOS. PFEIFER SEN.

HOČE PRI MARIBORU

Konrad Rosenbauer & drug

tovarna gasilskega orodja

Celje

priporoča prvovrstne najmodernejše
motorne brizgalne

od 5 do 90 KS, 300 do 2500 litrov vode na minuto in
 30 atmosfer, prenosne dvo- in štirikolesne.

Avtomobilske brizgalne

vseh vrst.

Avtomobile s tanki

za škropljenje cest in gašenje ognja.

Avtomobile in vozove za moštvo.

Kletne sesalke.

Posebne sesalke,

ki dvigajo vodo iz globine.

Cevi konopljene

običajne in gumirane. Tovarniško vezanje istih.

Lestve

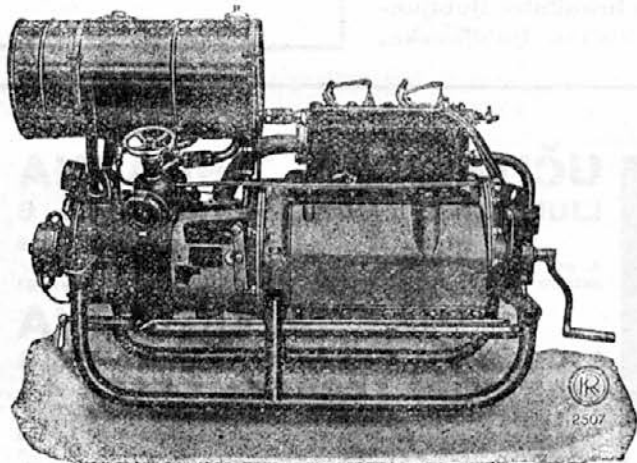
vseh vrst. Za osebno opremo čelade, pasove, piščalke itd.

Plinske maske.

Spojke, predhodnike, različne ročnike in ustnike, razdelnice.
 Vsa izdelava najnovejšega sistema.

Ponudbe in pojasnila, kakor poset so vsak čas na razpolago.

Cene solidne.

Dvocilindrska motorna brizgalnica,
 model 1929, 18/20 HP., pritisk do 16 atmosfer.
 Hladilnik novega sistema, ogrevanje črpalke s
 toplo čisto vodo.